

**Uchwała Nr/2024
Rady Miasta Siemianowic Śląskich**

z dnia 2024 r.

w sprawie przyjęcia Programu Wsparcia Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Miasta Siemianowice Śląskie na lata 2024 – 2026

Na podstawie art. 12 pkt 11, w związku z art. 91 i art. 92 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 107), art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 40 z późn. zm.), art. 176 pkt 1, 179 ust. 2 oraz art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 177 z późn. zm.)

Rada Miasta Siemianowic Śląskich

uchwała:

§ 1. Przyjąć Program Wsparcia Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Miasta Siemianowice Śląskie na lata 2024 – 2026 zwany dalej „Programem”, stanowiący załącznik do niniejszej Uchwały.

§ 2. Wykonanie Uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Siemianowice Śląskie.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik do uchwały Nr/2024
Rady Miasta Siemianowic Śląskich
z dnia 2024 r.

**PROGRAM WSPARCIA RODZINY I ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ
DLA MIASTA SIEMIANOWICE ŚLĄSKIE
NA LATA 2024-2026**

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Siemianowicach Śląskich 2024 rok

SPIS TREŚCI

WSTĘP		Str.3
I	EWALUACJA PROGRAMU WSPARCIA RODZINY I ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ NA LATA 2021- 2023	Str. 5
1.1.	DOSKONALENIE I ROZWIJANIE SYSTEMU OPIEKI NAD DZIECKIEM ORAZ RODZINĄ NATURALNĄ	Str.5
1.1.1.	<i>Zapewnienie opieki asystenta rodziny dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze</i>	Str.6
1.1.2.	<i>Praca z rodziną biologiczną dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej, w celu jego powrotu do środowiska naturalnego</i>	Str. 7
1.1.3.	<i>Umożliwienie dzieciom z rodzin dysfunkcyjnych pobytu w placówce opiekuńczo-wychowawczej wsparcia dziennego dla dzieci</i>	Str. 7
1.1.4.	<i>Realizacja programów/ projektów profilaktycznych i edukacyjnych dla rodzin oraz dzieci w tym umożliwienie rodzinom biologicznym skorzystania z poradnictwa specjalistycznego tj. psychologicznego terapeutycznego, pedagogicznego, prawnego itp.</i>	Str. 12
1.1.5.	<i>Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej poprzez pomoc rodziny wspierającej oraz pomoc rodzinie w sytuacji kryzysowej</i>	Str. 13
1.2.	WSPIERANIE RODZIN ZASTĘPCZYCH	Str. 14
1.2.1.	<i>Pomoc koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej przez rodziny zastępcze</i>	Str. 16
1.2.2.	<i>Szkolenia dla rodzin zastępczych i prowadzących rodzinny dom dziecka</i>	Str. 18
1.2.3.	<i>Uczestnictwo rodziców zastępczych w grupach wsparcia oraz korzystanie z poradnictwa specjalistycznego.</i>	Str. 18
1.3.	ZAPEWNIENIE PIECZY ZASTĘPCZEJ DZIECKU POZBAWIONEGO OPIEKI RODZICÓW NATURALNYCH	Str. 19
1.3.1.	<i>Promowanie idei rodzicielstwa zastępczego</i>	Str. 21
1.3.2.	<i>Utworzenie rocznie jednej rodziny zastępczej zawodowej</i>	Str. 21
1.3.3.	<i>Przygotowanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, zawodowej i rodzinnego domu dziecka</i>	Str. 22
1.4.	WSPIERANIE WYCHOWANKÓW PIECZY ZASTĘPCZEJ W PROCESIE USAMODZIELNIENIA	Str. 22
1.4.1.	<i>Wspieranie usamodzielnianych wychowanków w realizacji Indywidualnego Programu Usamodzielnienia</i>	Str. 23
1.4.2.	<i>Udzielanie pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie</i>	Str. 23
1.4.3.	<i>Umożliwienie zamieszkania w mieszkaniu treningowym usamodzielnianym wychowankom, którzy po uzyskaniu pełnoletności nie mają możliwości zamieszkania z rodziną biologiczną lub nie dysponują środkami finansowymi na wynajem mieszkania.</i>	Str. 25
II	PODSTAWY PRAWNE	Str. 26
III	DIAGNOZA	Str. 27
IV	CEL GŁÓWNY, CELE SZCZEGÓŁOWE ORAZ ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PROGRAMU	Str. 31
V	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	Str. 35
VI	MONITORING	Str. 36

WSTĘP.

Podstawą prawną do opracowania Programu Wsparcia Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Miasta Siemianowice Śląskie na lata 2024-2026 jest ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 177 z późn. zm.).

Siemianowice Śląskie, jako gmina miejska i jednocześnie miasto na prawach powiatu, są zobowiązane całościowo wykonywać zadania związane z opieką nad dzieckiem i rodziną. Organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej w Siemianowicach Śląskich jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

Zgodnie z art. 176 pkt. 1 powyżej wspomnianej ustawy do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny, natomiast art. 180 pkt. 1 zobowiązuje powiat do opracowania 3 – letnich programów rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, plan ograniczenia liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz limit rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy, uwzględniający założenia wynikające z planu rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, konieczność zapewnienia dzieciom z terenu powiatu rodzinnej pieczy zastępczej oraz ograniczenie liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Wspólnym celem wyżej wymienionych programów jest zapewnienie każdemu dziecku prawa do trwałego i stabilnego środowiska rodzinnego i środowiska wychowawczego.

W kilkuletniej perspektywie realizacja niniejszego programu ma na celu podejmowanie szeregu działań wspierających rodzinę naturalną, aby ograniczyć umieszczanie dzieci w pieczy zastępczej, pomoc podmiotom rodzinnej pieczy zastępczej w prawidłowym pełnieniu ich funkcji oraz rozwój pieczy zastępczej z naciskiem na rodzinne formy opieki i ograniczenie liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Zgodnie z obowiązującą ustawą, zadaniem własnym gminy jest między innymi organizacja systemu wspierania rodziny naturalnej, w tym działalności asystentów rodziny, rodzin wspierających i placówek wsparcia dziennego, jak również innych form pomocy i pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Gmina ma również obowiązek monitoringu na swoim terenie sytuacji dziecka w rodzinie zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności.

Powiat organizuje opiekę i wychowanie w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz placówkach opiekuńczo – wychowawczych. Prowadzącym rodzinną pieczę zastępczą przyznawane są świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dzieci, dodatek na dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności, jednorazowe świadczenie na pokrycie kosztów związanych

z potrzebami przyjmowanego dziecka, dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka, środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego oraz pokrycie kosztów związanych z jego remontem. Ponadto powiat wypłaca rodzinom zastępczym zawodowym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka wynagrodzenie, a także udziela urlopu zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz ustawą o pomocy społecznej, do zadań własnych powiatu należy również przyznawanie pomocy osobom usamodzielnianym, czyli osobom opuszczającym po osiągnięciu pełnoletniości rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, okręgowy ośrodek wychowawczy, schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, a także cudzoziemcowi, który uzyskał w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wyraźnie podzieliła kompetencje między samorządem gminnym i powiatowym. Praca z rodziną biologiczną należy do zadań własnych gminy, natomiast pieczę zastępczą organizuje powiat. Ponadto wyżej wspomniana ustawa daje organom jednostek samorządu terytorialnego możliwość zlecania realizacji zadań wynikających z ustawy innym podmiotom.

„Program Wsparcia Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Miasta Siemianowice Śląskie na lata 2024 - 2026” (zwany dalej „Programem”) dotyczy:

- kierunków działań profilaktycznych, jakie należy podjąć w celu wspierania rodziny naturalnej dziecka;
- rozwijania i wspierania rodzinnej pieczy zastępczej;
- wspierania usamodzielniających się wychowanków.

Program jest powiązany ze „Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Siemianowice Śląskie na lata 2021-2024”, czyli dokumentem planistycznym szczebla lokalnego.

1. EWALUACJA PROGRAMU WSPARCIA RODZINY I ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ NA LATA 2021 – 2023.

Celem głównym programu Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021-2023 było *rozwijanie i wzmocnienie systemu wsparcia dziecka i rodziny oraz rozwijanie pieczy zastępczej ze szczególnym uwzględnieniem rodzinnych form opieki.*

Cel główny był realizowany poprzez niżej wymienione cele szczegółowe i przypisane do nich zadania.

1.1. Doskonalenie i rozwijanie systemu opieki nad dzieckiem oraz rodziną naturalną.

Rodzina jest podstawową komórką społeczną, w której dziecko przychodzi na świat, gdzie zaspakajane są jego podstawowe potrzeby biologiczne i psychologiczne. Proces kształtowania się człowieka przebiega głównie w środowisku rodzinnym, które w znacznym stopniu decyduje o przyszłym społecznym funkcjonowaniu dziecka. To na rodzicach ciąży obowiązek dołożenia wszelkich starań, aby stworzyć odpowiednie warunki do prawidłowego rozwoju i wychowania dziecka. Niestety z różnych przyczyn (np. ekonomicznych, braku umiejętności radzenia sobie ze stresem, uzależnień, zaburzeń psychicznych itp.) część rodziców nie wypełniała prawidłowo swoich funkcji rodzicielskich, w skutek czego dochodziło do zaniedbań wychowawczych w stosunku do dzieci. W kryzysowych sytuacjach, gdy zagrożone bywa bezpieczeństwo dziecka zadaniem państwa jest udzielenie pomocy rodzinie i stworzenie warunków dla prawidłowego rozwoju dziecka.

Wszelkie działania w tym zakresie były nakierowane na pomoc rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Pomoc polegała na wzmocnieniu roli i funkcji rodziny poprzez, m.in. rozwijanie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych rodziców, podniesieniu świadomości w zakresie planowania i funkcjonowania rodziny, a także pomocy w integracji rodziny oraz przeciwdziałaniu jej marginalizacji i degradacji społecznej. Pomoc była realizowana po uprzednim przeanalizowaniu sytuacji rodziny i jej środowiska oraz zdiagnozowaniu przyczyny kryzysu w rodzinie.

Pomoc rodzinie może odbywać się poprzez:

1. Pracę z rodziną.
2. Pomoc w opiece i wychowaniu dziecka.

1.1.1. Zapewnienie opieki asystenta rodziny dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze.

Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych mogą zostać objęte pomocą asystenta rodziny. Praca asystenta rodziny stanowi istotny element systemowych działań, nakierowanych na przewyższanie trudnych sytuacji życiowych rodzin, podejmowanych na terenie Miasta Siemianowice Śląskie. Ta forma wsparcia jest wyrazem troski o dobro rodziny, a w szczególności dzieci.

Asystent rodziny pracuje w oparciu o przepisy ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w której szczegółowo został określony zakres jego obowiązków. Do najważniejszych zadań asystenta rodziny należy: edukacja w zakresie prawidłowego wychowania i opieki nad dziećmi, budowanie prawidłowych więzi i komunikacji między członkami rodziny, nauka prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego, a także pomoc w rozwiązywaniu problemów socjalnych oraz opiekuńczo-wychowawczych. Ponadto asystent rodziny wspiera aktywność społeczną i zawodową rodziny, motywuje jej członków do podnoszenia kwalifikacji zawodowych.

Zgodnie z zapisami w/w ustawy, asystent rodziny podejmuje współpracę z rodziną na wniosek pracownika socjalnego, który w rodzinie przejawiającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przeprowadza wywiad i dokonuje analizy jej sytuacji. Jeżeli z analizy wynika konieczność przydzielenia rodzinie asystenta rodziny, pracownik socjalny wnioskuje w tej sprawie do Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Siemianowicach Śląskich.

Poniżej zamieszczona tabela obrazuje ilość rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny na przełomie trzech lat tj. od 2021-2023 roku wraz z liczbą dzieci w tych rodzinach.

Tabela nr 1. Ilość rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny z uwzględnieniem dzieci w latach 2021-2023.

Lata	Liczba rodzin	Liczba dzieci w tych rodzinach
2021	57	130
2022	59	126
2023	69	150

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentacji MOPS.

W rodzinach przeżywających trudności w należyтым sprawowaniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, sąd rodzinny wydaje postanowienia o udzieleniu rodzinie wsparcia w formie asystenta rodziny. Procedura przyznania rodzinie asystenta rodziny jest taka sama jak powyżej opisano. W 2021 roku i 2022 roku asystenci rodziny pracowali z 12 rodzinami, gdzie sąd wydał postanowienie o współpracy rodziny z asystentem rodziny. W roku 2023, takich postanowień było 17.

Asystent rodziny uczestniczył również w grupach roboczych dotyczących rodzin, w których została wszczęta procedura „Niebieskiej Karty”. W roku 2021 asystenci rodziny udzielili wsparcia 10 rodzinom, w których wszczęto tę procedurę, w 2022 roku wsparcia udzielono 5 rodzinom, a w 2023 roku 8.

1.1.2. Praca z rodziną biologiczną dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej, w celu jego powrotu do środowiska naturalnego.

Istotną rolę asystent rodziny pełnił we wsparciu rodzin biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. Wspierał rodziców w działaniach zmierzających do powrotu dzieci pod ich opiekę. W tym celu asystent rodziny współpracował z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej lub przedstawicielami instytucjonalnej pieczy zastępczej, w której przebywały dzieci. Uczestniczył w zespołach ds. oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej, na których określano plan pomocy dziecku, m.in. pod kątem jego powrotu pod opiekę rodziców biologicznych.

Tabela nr 2 . Ilość rodzin biologicznych z którymi asystent rodziny pracował w latach 2021-2023 w celu odzyskania przez nich władzy rodzicielskiej.

Lata	Liczba rodzin
2021	11
2022	13
2023	8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentacji MOPS.

1.1.3. Umożliwienie dzieciom z rodzin dysfunkcyjnych pobytu w placówce wsparcia dziennego dla dzieci.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej stanowi również, że w celu wsparcia rodziny, dziecko może zostać objęte opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego.

W strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Siemianowicach Śląskich funkcjonuje Zespół Placówek Wsparcia Dziennego dla Dzieci, w skład którego wchodzi Specjalistyczna Placówka Wsparcia Dziennego dla Dzieci (SD1) oraz Placówka Wsparcia Dziennego

dla Dzieci (SD2). Oferta pomocowa w formie pobytu w Placówkach skierowana jest do dzieci z rodzin, które znajdują się w trudnej sytuacji ekonomicznej, społecznej i emocjonalnej. Wychowankowie pochodzą z rodzin dysfunkcyjnych, w których rodzice z różnych powodów nie stwarzają odpowiednich warunków do ich prawidłowego rozwoju fizycznego i psychospołecznego. Dominującym problemem w tych rodzinach jest ubóstwo, bezrobocie, nadużywanie alkoholu, bezradność w pokonywaniu problemów. Rodziny w większości przypadków charakteryzują się również zaburzoną strukturą – są to związki nieformalne, często krótkotrwałe. Natomiast w związkach małżeńskich często obserwuje się rozkład pożycia małżeńskiego, antagonistyczne postawy małżonków, brak jasno określonych norm i zasad lub przyjmowanie norm i zasad powszechnie nieakceptowanych. Tą formą pomocy objęte są dzieci w wieku przedszkolnym (od 3 do 5 roku życia) oraz dzieci i młodzież w wieku szkolnym (od 6 do 16 roku życia). W uzasadnionych przypadkach i po uprzedniej ocenie umiejętności samoobsługowych, pomocą mogą zostać objęte młodsze dzieci, tj. takie, które ukończyły przynajmniej 2,5 roku życia. Pobyt dziecka może zostać przedłużony do chwili ukończenia szkoły podstawowej, ale nie dłużej, niż do ukończenia przez wychowanka 18 roku życia.

Zadaniem Placówki prowadzonej w formie specjalistycznej jest objęcie dzieci działaniami wychowawczymi, opiekuńczymi i edukacyjnymi, jak również korekcyjnymi, kompensacyjnymi i terapeutycznymi w szczególności poprzez:

- zapewnienie wychowankom opieki po zajęciach szkolnych;
- zapewnienie opieki wychowankom, którzy nie rozpoczęli jeszcze nauki szkolnej;
- prowadzenie zajęć logopedycznych;
- prowadzenie zajęć wyrównawczo - kompensacyjnych oraz pomoc wychowankom w odrabianiu lekcji;
- prowadzenie zajęć integracyjnych, profilaktycznych, socjoterapeutycznych realizowanych w stałych grupach dzieci;
- zapewnienie prawidłowego fizycznego, psychicznego i poznawczego rozwoju poprzez realizację zajęć uwzględnionych w harmonogramie pracy Placówki;
- organizowanie czasu wolnego, rozwój zainteresowań, organizowanie zabaw i zajęć sportowych;
- prowadzenie indywidualnej pracy z wychowankiem w oparciu o programy korekcyjne podczas zajęć grupowych oraz w kontakcie indywidualnym;
- prowadzenie regularnej pracy socjalnej z rodziną, w celu kształtowania u rodziców postaw społecznie akceptowanych, nabywania umiejętności radzenia sobie

z trudnościami wychowawczymi i problemami rodziny;

- prowadzenie regularnej pracy wychowawczej z wychowankiem i jego rodziną w celu nabywania odpowiednich umiejętności społecznych, koniecznych do samodzielnego i prawidłowego funkcjonowania w dorosłym życiu;
- kształtowanie prawidłowych kontaktów dziecka z jego rodziną i środowiskiem;
- udzielanie dziecku i jego rodzinie pomocy w sytuacjach kryzysowych i trudnych, w tym szkolnych, rodzinnych, rówieśniczych i osobistych w oparciu o diagnozę indywidualną dziecka i jego rodziny;
- zapewnienie wychowankom posiłków;
- zaopatrzenie w przedmioty potrzebne do zajęć;
- koordynowanie działań służb pomocowych na rzecz dziecka i rodziny;
- zapewnienie świadczeń w zakresie higieny osobistej (możliwość skorzystania z kąpieli).

W Placówce monitorowano na bieżąco sytuację szkolną i socjalno – bytową dzieci poprzez:

- wchodzenie w środowisko domowe przez pracownika socjalnego, a w razie potrzeby także przez kierownika, wychowawców, psychologa Placówki;
- prowadzenie pracy socjalnej z rodzicami dzieci poprzez: informowanie, porady, konfrontacje, rozszerzanie kontaktów, perswazje, działania wychowawcze, takie jak: socjalizacja, readaptacja społeczna;
- regularne wizyty wychowawców w szkołach wychowanków, celem uzyskania informacji na temat sytuacji szkolnej dzieci i podejmowania działań pomocowych w zakresie edukacji wychowanków;
- spotkania Stałego Zespołu ds. Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka, celem opracowania planu pomocy dziecku i rodzinie;
- współpracę z instytucjami pomocy dziecku i rodzinie: Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną, Poradnią Zdrowia, Ośrodkiem Terapii Uzależnień, Sądem Rodzinnym, Komendą Miejską Policji, asystentami rodzin, pozostałymi komórkami organizacyjnymi MOPS;
- udział rodziców w ważnych wydarzeniach z życia Placówki, festynach, spotkaniach okolicznościowych

Poniższe tabele wskazują liczbę dzieci i rodzin, które skorzystały ze wsparcia Specjalistycznej Placówki Wsparcia Dziennego dla Dzieci

Tabela nr 3. Liczba rodzin i dzieci, które skorzystały ze wsparcia SD1 w latach 2021 - 2023.

Lata	Liczba rodzin	Liczba dzieci
2021	35	51
2022	44	66
2023	43	72

Źródło: opracowanie własne na podstawie dokumentacji MOPS.

Zadaniem Placówki Wsparcia Dziennego dla Dzieci (SD) jest objęcie dzieci działaniami wychowawczymi, opiekuńczymi i edukacyjnymi, w szczególności poprzez:

- zapewnienie wychowankom opieki po zajęciach szkolnych;
- zapewnienie opieki wychowankom, którzy nie rozpoczęli jeszcze nauki szkolnej;
- pomoc wychowankom w odrabianiu lekcji;
- prowadzenie zajęć integracyjnych, profilaktycznych, realizowanych w stałych grupach dzieci;
- zapewnienie prawidłowego fizycznego, psychicznego i poznawczego rozwoju poprzez realizację zajęć uwzględnionych w harmonogramie pracy Placówki;
- organizowanie czasu wolnego, rozwój zainteresowań, organizowanie zabaw i zajęć sportowych;
- prowadzenie indywidualnej pracy z wychowankiem w oparciu o programy korekcyjne podczas zajęć grupowych oraz w kontakcie indywidualnym;
- prowadzenie regularnej pracy wychowawczej z wychowankiem i jego rodziną w celu nabywania odpowiednich umiejętności społecznych, koniecznych do samodzielnego i prawidłowego funkcjonowania w dorosłym życiu;
- kształtowanie prawidłowych kontaktów dziecka z jego rodziną i środowiskiem;
- udzielanie dziecku i jego rodzinie pomocy w sytuacjach kryzysowych i trudnych, w tym szkolnych, rodzinnych, rówieśniczych i osobistych w oparciu o diagnozę indywidualną dziecka i jego rodziny;
- zapewnienie wychowankom posiłków;
- zaopatrzenie w przedmioty potrzebne do zajęć;
- koordynowanie działań służb pomocowych na rzecz dziecka i rodziny;
- zapewnienie świadczeń w zakresie higieny osobistej (możliwość skorzystania z kąpeli).

W Placówce zatrudnieni są wychowawcy , których kwalifikacje są zgodnie z wytycznymi ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W Placówce monitorowano na bieżąco sytuację szkolną i socjalno – bytową dzieci poprzez:

- wizyty wychowawców w szkołach wychowanków, celem uzyskania informacji na temat sytuacji szkolnej dzieci i podejmowania działań pomocowych w zakresie edukacji wychowanków;
- spotkania Stałego Zespołu ds. Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka, celem opracowania planu pomocy dziecku i rodzinie;
- współpracę z instytucjami pomocy dziecku i rodzinie: Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną, Poradnią Zdrowia, Ośrodkiem Terapii Uzależnień, Sądem Rodzinnym, Komendą Miejską Policji, asystentami rodzin, pozostałymi komórkami organizacyjnymi MOPS;
- udział rodziców w ważnych wydarzeniach z życia Placówki, festynach, spotkaniach okolicznościowych, takich jak uroczystość z okazji pięciolecia Placówki, która odbyła się w czerwcu 2023 r.

Poniższa tabela przedstawia liczbę rodzin i dzieci, które w latach 2021 - 2023 skorzystały ze wsparcia Placówki. Dane są ujęte narastająco, z uwzględnieniem rotacji rodzin i dzieci.

Tabela nr 4. Liczba rodzin i dzieci, które skorzystały ze wsparcia SD2 w latach 2021 - 2023.

Lata	Liczba rodzin	Liczba dzieci
2021	25	47
2022	26	45
2023	20	33

Źródło: opracowanie własne na podstawie dokumentacji MOPS.

Z przedstawionych powyżej danych wynika, że w latach 2021 – 2022 liczba rodzin oraz dzieci kształtuje się na zbliżonym poziomie. Natomiast w 2023 r nastąpił spadek liczby rodzin i dzieci objętych wsparciem Placówki.

1.1.4. Realizacja programów/projektów profilaktycznych i edukacyjnych dla rodzin oraz dzieci w tym umożliwienie rodzinom biologicznym skorzystania z poradnictwa specjalistycznego tj. psychologicznego terapeutycznego, pedagogicznego, prawnego itp.

Doskonalenie i rozwijanie systemu opieki nad dzieckiem oraz rodziną naturalną odbywa się również w ramach działań projektowych. Pozyskane przez MOPS środki z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) pozwalają na rozszerzenie działań skierowanych na wsparcie rodzin i dzieci.

W okresie realizacji trzyletniego Programu MOPS realizował projekty „Rozwój Usług Społecznych w Siemianowicach Śląskich”, „Rodzina Razem”, oraz „Siemianowice przeciw przemocy”. W ramach projektów rodziny miały możliwość, m.in. udziału w treningu kompetencji wychowawczych, indywidualnym poradnictwie psychologicznym, pedagogicznym, prawnym, w szkoleniach i stażach zawodowych a także uzyskania wsparcia asystenta rodziny i rodziny wspierającej. W okresie realizacji trzyletniego Programu tj. od 2021 do 2023 roku ze wsparcia specjalistycznego w ramach działań projektowych dedykowanych dla osób mających problemy opiekuńczo-wychowawcze skorzystało łącznie 102 osoby.

W latach 2020-2021 MOPS realizował projekt „Nowe rozwiązanie.” Jego celem było opracowanie innowacyjnego modelu pracy z rodzinami mającymi problemy opiekuńczo-wychowawcze. Liderem projektu był MOPS, a partnerem zagranicznym organizacja EUROSOCIAL z Niemiec.

Na uwagę zasługują działania projektu, którego realizacja rozpoczęła się w 2023 roku „Siemianowice przeciw przemocy”. Projekt skierowany jest do mieszkańców miasta zagrożonych i dotkniętych przemocą domową, jak również specjalistów pracujących z rodziną zagrożoną i dotkniętą przemocą z całego miasta, tj. kuratorów zawodowych, pedagogów i psychologów ze szkół, ośrodka interwencji kryzysowej, asystentów rodziny, pracowników socjalnych, koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej oraz policji. Zorganizowano m.in. superewizje, coaching indywidualny, warsztaty integracyjne.

Wspieranie rodzin mających niskie kompetencje opiekuńczo-wychowawcze odbywa się na wielu płaszczyznach z uwagi na złożoność problemów w rodzinach. Do istotnych działań w kierunku wspierania rodzin niewydolnych wychowawczo należy również funkcjonowanie Zespołu Placówek Wsparcia Dziennego dla Dzieci (SD). Pozyskiwane przez MOPS środki z EFS na realizację projektów pomogły również wzbogacić ofertę pomocy dla najmłodszych w Specjalistycznej Placówce Wsparcia Dziennego dla Dzieci (SD1). W 2019 roku MOPS rozpoczął realizację projektu „Rodzina Razem” współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków EFS. Głównym celem projektu było rozwinięcie środowiskowych form opieki nad dziećmi i młodzieżą. Projekt ten realizowany był w partnerstwie ze Stowarzyszeniem na Rzecz Rodziny i Zastępczego Rodzicielstwa Nowy Dom

z Siemianowic Śląskich do sierpnia 2021 roku.

„Rozwój Usług Społecznych w Siemianowicach Śląskich”. Projekt realizowany był od września 2020 roku do listopada 2022 roku. Warto wspomnieć, że projekt ten był kontynuacją „Ucieczki od bierności”. Założeniem projektu „Rozwój Usług Społecznych w Siemianowicach Śląskich” była kontynuacja wsparcia rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, m.in. poprzez pracę asystentów rodziny, indywidualne poradnictwo psychologiczno-pedagogiczne oraz warsztaty dla osób niewydolnych wychowawczo.

1.1.5. Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej poprzez pomoc rodziny wspierającej oraz w sytuacji kryzysowej.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z 9 czerwca 2011 roku reguluje kwestie wsparcia rodziny przeżywającej trudności w prawidłowym sprawowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w formie pomocy rodziny wspierającej.

Rodzina wspierająca zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej przy współpracy asystenta rodziny, pomaga rodzinie przeżywającej trudności w:

- 1) opiece i wychowania dziecka;
- 2) prowadzeniu gospodarstwa domowego;
- 3) kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

Asystenci rodziny w 2021 roku współpracowali z 5 rodzinami wspierającymi i podejmowali działania na rzecz poprawy w funkcjonowaniu 5 rodzin.

Rodziny zmagają się z wieloma problemami, które starają się rozwiązywać zgłaszając się o pomoc i wsparcie do różnych instytucji, jednak w chwili, kiedy pobyt w domu zagraża ich zdrowiu i bezpieczeństwu, mogą tymczasowo zamieszkać w Ośrodku Interwencji Kryzysowej (zwanym dalej OIK). Osoby przebywające w OIK mają wsparcie pracownika socjalnego, pedagoga, psychologa oraz mają możliwość pobytu przez okres 3 miesięcy. Podopieczni mogą również skorzystać z porady prawnej.

Tabela poniżej przedstawia ilość rodzin z podziałem na kobiety, mężczyzn i dzieci, które w okresie trzech lat realizacji Programu, przebywały w Ośrodku Interwencji Kryzysowej.

Tabela nr 5. Liczba rodzin z podziałem na kobiety, mężczyźni i dzieci, które skorzystały ze wsparcia OIK w latach 2021 - 2023.

Lata	Liczba rodzin	Kobiety	Mężczyzn	Liczba dzieci
2021	48	19	11	18
2022	78	30	14	34
2023	54	21	8	25

Źródło: opracowanie własne na podstawie dokumentacji MOPS.

1.2. Wspieranie rodzin zastępczych.

W przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców biologicznych, dzieci umieszczane są w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej. Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

- rodziny zastępcze, w tym rodziny spokrewnione, rodziny niezawodowe, rodziny zawodowe, włącznie z rodzinami pełniącymi funkcję pogotowia rodzinnego i rodzinami specjalistycznymi;
- rodzinny dom dziecka.

Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej następuje na podstawie orzeczenia sądu i trwa do czasu odzyskania przez rodziców biologicznych władzy rodzicielskiej bądź do uzyskania przez dziecko pełnoletności. Okres ten może zostać wydłużony do czasu zakończenia przez podopiecznego edukacji, nie dłużej jednak, niż do 25 roku życia. Kandydaci na rodziny zastępcze, podejmując decyzję o utworzeniu rodziny zastępczej, muszą posiadać świadomość czasowości opieki nad dzieckiem, brać pod uwagę i akceptować możliwość powrotu dziecka do rodziny biologicznej lub umieszczenia go w rodzinie adopcyjnej.

Rodzina zastępcza zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie w atmosferze poszanowania jego godności i poczucia wartości, przy jednoczesnym zaspokajaniu jego potrzeb bytowych, rozwojowych (psychospołecznych, związanych ze zdobywaniem wiedzy i rozwijaniem zainteresowań) oraz emocjonalnych. Ważnymi aspektami wychowania w rodzinie zastępczej jest zapewnienie dziecku poczucia bezpieczeństwa i realizacja jego zindywidualizowanych potrzeb.

W ramach działalności tut. Ośrodka funkcjonują rodziny zastępcze spokrewnione (tj. dziadkowie lub rodzeństwo), rodziny zastępcze niezawodowe (dalsze pokrewieństwo lub osoby obce), rodziny zastępcze zawodowe (w tym również poza powiatem), a także dwa rodzinne domy dziecka.

Na terenie naszego miasta funkcjonuje jeden rodzinny dom dziecka (RDD). Pod opieką osoby

pełniącą funkcję RDD w 2021 roku przebywało 8 dzieci, w 2022 roku 13 dzieci, a w 2023 roku 22 dzieci. Należy nadmienić, iż liczba dzieci w RDD jest liczona narastająco od początku roku. W 2023 roku z RDD dzieci z uregulowaną sytuacją prawną zostały zgłoszone do Wojewódzkiego Ośrodka Adopcyjnego. Wszystkim zgłoszonym dzieciom (4 dzieci) udało się znaleźć rodziny adopcyjne. RDD ma wsparcie koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, który wspiera członków rodziny w pojawiających się trudnościach. Osoba pełniącą funkcję RDD, podnosi swoje kwalifikacje i kompetencje. Drugi rodzinny dom dziecka znajduje się w Szczyrku, w którym umieszczono 6 dzieci.

Liczba podmiotów pełniących funkcję rodzinnej pieczy zastępczej w ostatnich latach utrzymuje się na stałym poziomie.

Liczbę podmiotów pełniących funkcję rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2021-2023 r. przedstawia poniższa tabela.

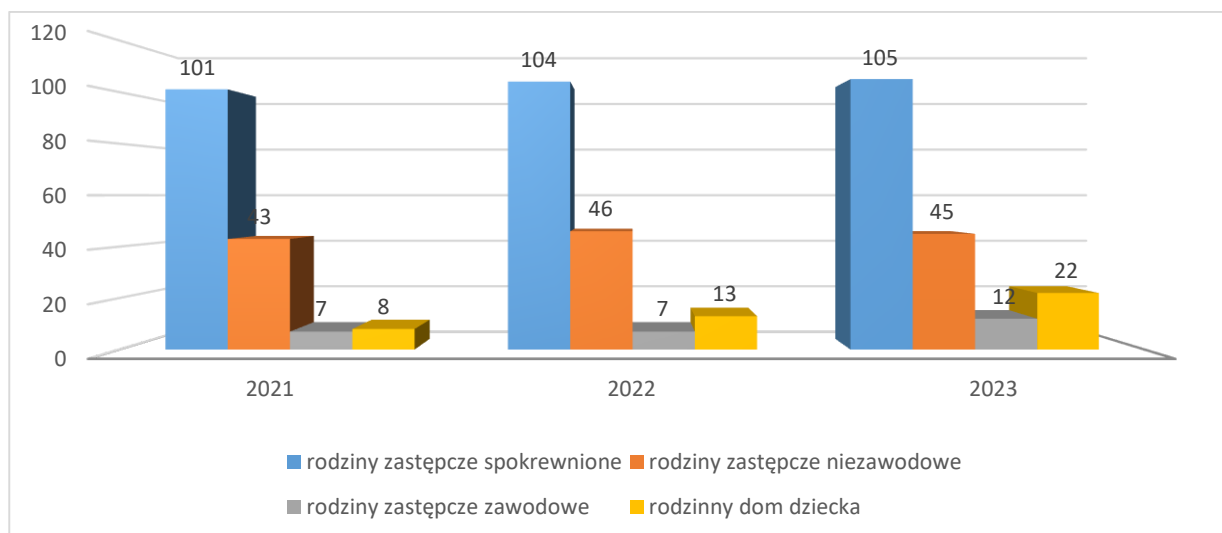
Tabela nr 6. Liczba podmiotów pełniących funkcję rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Siemianowic Śląskich w latach 2021-2023

Lata	Rodziny spokrewnione	Rodziny niezawodowe	Rodziny zawodowe	Rodzinne domy dziecka	Razem
2021	76	33	3	1	113
2022	75	35	3	1	114
2023	75	33	5	2	115

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentacji MOPS

Strukturę rozmieszczenia dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej przedstawia poniższy wykres.

Wykres nr 1. Liczba dzieci wg typów rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Siemianowic Śląskich w latach 2021 – 2023.

Źródło: opracowanie własne na podstawie dokumentacji MOPS.

1.2.1 Pomoc koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej przez rodziców zastępczych.

Koordinator rodzinnej pieczy zastępczej wykonuje zadania zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Współpracuje z rodziną zastępczą na jej wniosek. Rodziny zastępcze, które nie wnoszą o wsparcie koordynatora, są objęte wsparciem pracownika socjalnego. W 2021 roku pracownik socjalny miał pod swoją opieką 36 rodzin zastępczych, w tym: 3 rodziny zastępcze zawodowe, 10 rodzin zastępczych niezawodowych i 23 rodzin zastępczych spokrewnionych. W 2022 roku współpracował z 34 rodzinami zastępczymi, w tym: 3 rodziny zastępcze zawodowe, 8 rodzin zastępczych niezawodowych i 23 rodzin zastępczych spokrewnionych. W 2023 roku pracownik socjalny wspierał 31 rodzin zastępczych, w tym: 3 rodziny zastępcze zawodowe, 7 rodzin zastępczych niezawodowych, 20 rodzin zastępczych spokrewnionych i 1 rodzinny dom dziecka.

W poniższej tabeli przedstawiona została liczba rodzin zastępczych, z którymi pracowali koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej.

Tabela nr 7. Liczba rodzin, z którymi pracowali koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Siemianowic Śląskich w latach 2021 -2023.

Rodzaj rodzin	Liczba rodzin objętych pomocą koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej		
	2021	2022	2023
Rodziny zastępcze spokrewnione	53	52	55
Rodziny zastępcze niezawodowe	23	27	26
Rodziny zastępcze zawodowe	0	0	2
Rodzinny Dom Dziecka	1	1	1
Razem	77	80	84

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, we współpracy z rodzinami zastępczymi ustanowionymi przez sąd, sporządzają roczny plan pracy, którego realizacja zostaje podsumowana w postaci rocznego sprawozdania z pracy z rodziną zastępczą. Ponadto zgodnie z ustawą o wspieraniu rodzin i systemie pieczy zastępczej, koordynator ma obowiązek sporządzać okresową ocenę sytuacji dziecka przebywającego w pieczy zastępczej. Oceny tej dokonuje w oparciu o kontakty z rodziną zastępczą oraz po posiedzeniach, tzw. „zespołu”, który tworzą przedstawiciele instytucji współpracujących i wspierających rodzinę zastępczą i dziecko, a w szczególności przedstawiciele instytucji oświatowych (pracownicy szkół i przedszkoli, Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej), kuratorzy sądowi, przedstawiciele Ośrodka Adopcyjnego, asystenci rodziny, pracownicy socjalni, a także opiekunowie zastępczy i rodzice biologiczni. Skład zespołu jest powoływany odpowiednio do sytuacji dziecka. Ponadto koordynatorzy wraz z psychologiem wydają dla sądu opinię o osobach będących kandydatami do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. W 2021 roku na wniosek sądu wydano 13 takich opinii, w 2022 roku 16, natomiast 2023 roku 11.

Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, poprzez systematyczny kontakt z rodziną, diagnozują jej problemy, określają potrzeby i udzielają stosownego wsparcia. Współpracują z instytucjami, stowarzyszeniami i osobami działającymi na rzecz dziecka i rodziny, aby skoordynować działania wspierające.

1.2.2. Szkolenia dla rodzin zastępczych i prowadzących rodzinny dom dziecka.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Siemianowicach Śląskich corocznie organizuje 20 godzinne szkolenia dla rodzin zastępczych, mające na celu poszerzenie wiedzy i kompetencji opiekunów. W 2021 roku dla funkcjonujących rodzin zastępczych i osób prowadzących rodzinny dom dziecka zorganizowano szkolenie „Rola motywacji i emocji w nauce i zabawie”. W 2022 roku temat szkolenia brzmiał „Czy to dziecko jest złe? Mity i prawdy. Akceptacja, zrozumienie i empatia jako klucz do zbudowania dobrej relacji dziecko-dorosły, w tym z uwzględnieniem niepełnosprawności”. W 2023 roku temat szkolenia były „Etapy rozwoju dziecka a rola opiekunów w czasie ich trwania – kompensowanie opóźnień i wspieranie pozytywnych/mocnych stron dziecka, rozwoju pasji i zainteresowań”.

1.2.3. Uczestnictwo rodziców zastępczych w grupach wsparcia oraz korzystanie z poradnictwa specjalistycznego.

Ustanowione przez sąd rodziny zastępcze objęte były pomocą koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, pracownika socjalnego, porad psychologa i prawnika w tut. Ośrodku, a także uczestniczyły w grupach wsparcia prowadzonych przez Stowarzyszenie na Rzecz Rodziny i Zastępczego Rodzicielstwa Nowy Dom. W okresie trzech lat realizacji programu 10 osób rocznie uczestniczyło w grupie wsparcia.

Ponadto w ramach projektu „Rodzina Razem” współfinansowanego z EFS, którego realizacja przypadła na lata 2019-2021, prowadzone były działania nakierowane na doskonalenie kompetencji 20 rodzin zastępczych i 15 usamodzielnianych wychowanków. Rodzice zastępczy mogli, między innymi uczestniczyć w grupie konsultacyjnej, natomiast dzieci uzyskały stosowną do ich potrzeb pomoc w ramach zajęć korekcyjnych. Zajęcia były prowadzone przez pedagogów i psychologów. Ponadto były również organizowane zajęcia edukacyjno-szkoleniowe, wsparcie korekcyjne dla dzieci zrealizowane przez Centrum Pomocy Rodzinie „Modus Vivendi” z Siemianowic Śląskich. Stowarzyszenie Nowy Dom organizowało szkolenia podnoszące kwalifikacje rodzin zastępczych, działania dla wychowanków rodzin zastępczych ukierunkowane na spotkania z indywidualnym asystentem i nastawione na opracowanie i wdrażanie indywidualnego planu wchodzenia w dorosłość.

1.3. **Zapewnienie pieczy zastępczej dziecku pozbawionemu opieki rodziców naturalnych.**

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Siemianowicach Śląskich jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej, realizuje zadania własne powiatu związane z zapewnieniem dzieciom opieki poprzez umieszczenie ich w instytucjonalnej pieczy zastępczej, zgodnie z art. 93 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Powyższe działania, podobnie jak w sytuacji zabezpieczenia dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej, podejmowane są na mocy postanowienia sądu dot. zarządzeń opiekuńczo-wychowawczych względem małoletnich po wyczerpaniu wszelkich środków mających na celu pomoc dziecku i rodzinie oraz zaistnieniu okoliczności powodujących konieczność odizolowania dziecka od rodziny biologicznej.

W Siemianowicach Śląskich instytucjonalna piecza zastępcza sprawowana jest przez Placówkę Opiekuńczo – Wychowawczą nr 1, Placówkę Opiekuńczo-Wychowawczą nr 2 i Placówkę Opiekuńczo-Wychowawczą nr 3. Są to placówki typu socjalizacyjnego. W ramach ich działalności funkcjonuje pięć całodobowych mieszkań koedukacyjnych, które przeznaczone są dla 38 dzieci.

Pomimo tego, że w ramach Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej nr 1, nr 2 i nr 3 funkcjonuje pięć mieszkań, zachodzi konieczność umieszczania dzieci poza Siemianowicami Śląskimi. Wynika to z faktu, że liczba dzieci, którym MOPS jest zobowiązany znaleźć miejsce w placówce jest większa, niż liczba miejsc zapewnionych przez siemianowicką placówkę. Niezaprzeczalnym jest fakt, iż umieszczanie dzieci na terenie Siemianowic Śląskich pozwala na efektywniejszą współpracę z rodzicami biologicznymi i daje nadzieję, iż więzi rodzinne nie będą zrywane, a w przyszłości będzie możliwy powrót dzieci pod opiekę rodziców naturalnych.

Obowiązujące przepisy pozwalają wychowankom przebywać w placówce również po osiągnięciu pełnoletności, do 25 roku życia, na zasadach określonych w art. 37 ust. 2 w/w ustawy, tj. jeżeli kontynuują naukę, bądź legitymuje się orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności. Powyższe placówki opiekuńczo – wychowawcze spełniają podstawowe funkcje rodziny w zakresie opieki i wychowania, zapewniając wychowankom wszechstronną opiekę wychowawczą oraz stwarzając im warunki sprzyjające prawidłowemu i wszechstronnemu rozwojowi. Ponadto placówka pracuje z rodzinami dzieci, w celu usprawnienia ich umiejętności opiekuńczo – wychowawczych oraz ewentualnego powrotu dzieci do domu rodzinnego. W sytuacji gdy rodzice biologiczni nie wykazują właściwych predyspozycji do ponownego przejęcia opieki nad dziećmi, placówka współpracuje z ośrodkami adopcyjno – opiekuńczymi, w celu pozyskania dla wychowanków zastępczych form wychowania rodzinnego.

Poniższa tabela przedstawia liczbę dzieci, które MOPS umieścił na przełomie trzech lat w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Tabela nr 7. Liczba dzieci, które przebywały w instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2021-2023

Rok	2021	2022	2023
Liczba dzieci	40	33	28

Źródło: opracowanie własne na podstawie dokumentacji MOPS.

W 2021 r. tutejszy Ośrodek umieścił 40 dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej, z czego 33 dzieci zostało umieszczonych w placówce w Siemianowicach Śląskich, 5 dzieci w regionalnej placówkach opiekuńczo-terapeutycznych poza miastem, natomiast 2 małoletnich zostało umieszczonych w placówkach na terenie innych powiatów. W 2022 do instytucjonalnej pieczy zastępczej trafiło 33 dzieci, w tym: 22 dzieci do placówki w naszym mieście, 11 dzieci poza powiat w tym 1 dziecko zostało umieszczone w Interwencyjnym Ośrodku Preadopcyjnym (IOP). W 2023 roku 28 dzieci zostało umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej, w tym: 11 dzieci zostało zabezpieczonych w placówce na terenie naszego powiatu (z tego 4 dzieci zostało przeniesionych do rodzinnej pieczy zastępczej), w placówkach poza powiatem umieszczono 17 dzieci, w tym 1 dziecko w IOP, 1 dziecko w regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej.

Z powyższej analizy wynika, że w roku 2023 odnotowano spadek ilości dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej w porównaniu do roku 2021 i 2022.

W Regionalnej Placówce Opiekuńczo – Terapeutycznej umieszczane są dzieci, które ze względu na stan zdrowia wymagają stosowania specjalistycznej opieki i rehabilitacji, a zatem nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej lub placówce opiekuńczo – wychowawczej. Jak wynika z powyższej analizy, liczba dzieci wymagających opieki w formie instytucjonalnej pieczy zastępczej jest znaczna. Zgodnie z art. 95 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, jednocześnie w placówce może przebywać 14 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej, a kontynuują naukę. Szczególnie trudne jest zapewnienie opieki dzieciom w wieku do 10 roku życia. Zgodnie z obowiązującymi przepisami dzieci w tym wieku powinny być umieszczane w rodzinnej pieczy zastępczej. Niestety występuje niedobór kandydatów na rodziców zastępczych.

1.3.1. Promowanie idei rodzicielstwa zastępczego.

Zapewnienie dziecku pozbawionemu opieki rodziców naturalnych w rodzinnej pieczy zastępczej jest możliwe tylko wtedy, gdy organizator rodzinnej pieczy zastępczej posiada rodziny zastępcze, które posiadają niezbędne kwalifikacje do przyjęcia dziecka. Aby pozyskać kandydatów na rodziny zastępcze MOPS prowadzi od kilku lat akcję „Otwórz drzwi swojego serca”, której celem jest rozpowszechnianie wśród mieszkańców naszego miasta idei rodzicielstwa zastępczego i pozyskiwanie kandydatów do pełnienia tej funkcji. Jedną z form dotarcia do jak największej grupy odbiorców było wystosowanie pism do parafii rzymsko-katolickich na terenie naszego miasta z prośbą, aby podczas ogłoszeń parafialnych został odczytany apel o poszukiwaniu kandydatów na rodziców zastępczych. Ponadto zwrócono się również do instytucji oświatowych (przedszkola, szkoły podstawowe, ponadpodstawowe), zakładów opieki zdrowotnej (przychodnie, szpital) o możliwość rozwieszenia plakatów o poszukiwaniu kandydatów na rodziny zastępcze i pozostawienia ulotek dla osób zainteresowanych.

W 2022 roku w ramach akcji pozyskiwania kandydatów na rodziny zastępcze ukazały się artykuły w lokalnych mediach oraz w Dzienniku Zachodnim, opublikowany został wywiad, z którego czytelnicy dowiedzieli się, m.in. jak zostać rodziną zastępczą, i na jaką pomoc mogą liczyć rodzice zastępczy. Ponadto promocja rodzicielstwa zastępczego była prowadzona podczas lokalnych festynów. W trakcie pikniku zorganizowanego przez Zespół Szkół Integracyjnych nr 20, w Parku Tradycji, Pikniku Zdrowia oraz na Dniach Siemianowic Śląskich.

W 2023 roku kontynuowano działania, mające na celu pozyskanie rodzin zastępczych i promujące rodzicielstwo zastępczej na festynach miejskich (Dni Siemianowic, Piknik Zdrowia), a także podczas Kiermaszu Świątecznego. Ulotki i plakaty promujące rodzicielstwo zastępcze zostały przekazane m.in. do instytucji oświatowych (szkół, przedszkoli), bibliotek, sądu rejonowego, stowarzyszenia Nowy Dom. Ponadto w ramach podjętej współpracy z Zarządem Transportu Metropolitalnego w Katowicach, plakaty reklamujące rodzicielstwo zastępcze umieszczano w miesiącu grudniu 2023 r w autobusach komunikacji miejskiej.

1.3.2. Utworzenie rocznie jednej rodziny zastępczej zawodowej.

Założeniem Programu na lata 2021-2023 było utworzenie rocznie 1 rodziny zastępczej zawodowej. W roku 2023 utworzono 1 rodzinę zastępczą zawodową. Nadal jednak z powodu braku kandydatów nie udało się utworzyć więcej rodzin zastępczych zawodowych, a także rodzin zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego i rodzin zastępczych zawodowych

specjalistycznych.

1.3.3. Przygotowanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, zawodowej i rodzinnego domu dziecka.

Osoby zgłaszające chęć pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej są kierowane na niezbędne specjalistyczne szkolenie, a następnie w ramach spotkania zespołu dokonywana jest ocena predyspozycji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. To szkolenie oraz funkcjonowanie w/w zespołu również stanowiły jedno z zadań służących realizacji celów szczegółowych programu.

Zgodnie z art. 44 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, niezawodowej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka są obowiązani posiadać świadectwo ukończenia szkolenia organizowanego przez organizatora pieczy zastępczej lub prowadzonego przez ośrodek adopcyjny. Natomiast zgodnie z zapisami kodeksu rodzinnego i opiekuńczego sąd może tymczasowo, na okres nie dłuższy niż 6 miesięcy powierzyć pełnienie funkcji rodziny zastępczej osobom niespełniającym warunku ukończenia niezbędnych szkoleń.

W związku z powyższym tut. Ośrodek zapewniał szkolenia, mające na celu zdobycie przez kandydatów na rodziny zastępcze wymaganych kwalifikacji. W 2021 r MOPS skierował na szkolenie dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej 7 osób. W 2022 roku szkolenie dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej odbyło 9 osób.

W 2023 roku szkolenie ukończyło 6 osób.

W związku z koniecznością zdobycia kwalifikacji do pełnienia w/w funkcji, rodziny te zostały także objęte diagnozą psychologiczno-pedagogiczną przeprowadzoną pod kątem spełniania przez nie warunków w zakresie posiadania predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

1. 4. Wspieranie wychowanków pieczy zastępczej w procesie usamodzielniania.

Usamodzielniani wychowankowie są to osoby, które do uzyskania pełnoletności lub w przypadku podejmowania nauki do czasu ukończenia 25 roku życia przebywały w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej. Proces ich usamodzielniania jest długotrwały, a jego celem jest pełna socjalizacja, osiągnięcie niezależności życiowej, a zarazem integracja z otoczeniem społecznym.

Pełnoletni wychowankowie mogą otrzymać wsparcie w formie pieniężnej oraz niepieniężnej.

Forma pieniężna obejmuje:

- pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki,

- pomoc pieniężną na usamodzielnienie,
- pomoc na zagospodarowanie.

Forma niepieniężna obejmuje:

- pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, m.in. w mieszkaniu chronionym;
- pomoc w uzyskaniu zatrudnienia,
- pomoc w postaci pracy socjalnej.

1.4.1. Wspieranie usamodzielnianych wychowanków w realizacji Indywidualnego Programu Usamodzielnienia przez pracownika socjalnego.

Usamodzielniani wychowankowie pieczy zastępczej na bieżąco realizują indywidualny program usamodzielnienia (w skrócie „IPU”). W celu wsparcia wychowanków w realizacji IPU pracownik socjalny współpracował z opiekunem usamodzielnienia a także ze szkołami, Powiatowym Urzędem Pracy, Wydziałem Gospodarki Lokalowej Urzędu Miasta.

Ponadto wychowankowie pieczy zastępczej otrzymują wsparcie pracowników MOPS, tj. pracownika socjalnego, psychologa, prawnika.

Istotnym elementem procesu usamodzielniania i realizacji postanowień IPU, jest złożenie przez osoby usamodzielniane wniosku o lokal socjalny. W sporadycznych przypadkach usamodzielniany wychowanek dysponuje własnym lokum, dlatego większość z nich zwraca się z wnioskiem o przydział lokalu. Urząd Miasta corocznie przyznaje kilku wychowankom mieszkanie socjalne czy też komunalne.

Siemianowicki Urząd Miasta od 2021 do 2023 roku przydzielił z zasobów miasta 17 mieszkań wychowankom rodzin zastępczych i placówek.

Poniższa tabela zawiera informacje o liczbie mieszkań socjalnych, które w ostatnich trzech latach otrzymali usamodzielniający się wychowankowie pieczy zastępczej.

Tabela nr 8. Liczba mieszkań z zasobów miasta Siemianowice Śl., otrzymanych przez wychowanków pieczy zastępczej w latach 2021 – 2023.

Rok	2021	2022	2023
Liczba mieszkań	6	6	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie dokumentacji MOPS.

1.4.2. Udzielanie pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie.

Osoby usamodzielniane opuszczające pieczę zastępczą mogą otrzymać pomoc na kontynuowanie nauki. Pomoc ta przysługuje osobie usamodzielnianej, jeżeli kontynuuje naukę: w szkole, w zakładzie kształcenia nauczycieli, w uczelni, na kursach (jeśli ich ukończenie jest zgodne z indywidualnym programem usamodzielnienia), a także u pracodawcy celem przygotowania zawodowego. Osoba otrzymująca pomoc na kontynuowanie nauki jest zobowiązana przedłożyć, nie rzadziej niż raz na 6 miesięcy, zaświadczenie potwierdzające kontynuowanie nauki. Pomoc na kontynuowanie nauki może zostać przyznana osobie usamodzielnianej bez względu na wysokość dochodu, jeżeli spełnia ona warunki określone w przepisach w/w ustawy.

Pomocy pieniężnej na usamodzielnienie udziela się na wniosek osoby zainteresowanej. Świadczenie to jest przyznawane, w celu poprawy warunków mieszkaniowych osób usamodzielnianych lub podniesienia ich kwalifikacji zawodowych (kursy, szkolenia). Usamodzielnianym wychowankom pieczy zastępczej przysługuje prawo skorzystania z pomocy na zagospodarowanie w formie rzeczowej lub finansowej. Pomoc na usamodzielnienie i zagospodarowanie jest przyznawana bez względu na dochód. Powyższe świadczenie strona ma prawo uzyskać nie później niż do ukończenia 26 roku życia.

Poniższa tabela zawiera informacje o liczbie usamodzielnianych wychowanków, którzy w latach 2021 – 2023 skorzystali z różnych form wsparcia zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi. Zestawienie uwzględnia podział wychowanków na tych, którzy opuścili rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo-wychowawcze.

Tabela nr 9. Liczba wychowanków w latach 2021-2023 którzy skorzystali różnych form pomocy w MOPS.

Rodzaj pomocy	Liczba wychowanków					
	2021		2022		2023	
	rodzin zastępczych	Placówek	rodzin zastępczych	placówek	rodzin zastępczych	placówek
Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki	24	31	19	20	24	14
Pomoc pieniężna na usamodzielnienie	6	6	5	6	10	8
Pomoc pieniężna na zagospodarowanie	1	6	5	2	5	2
Praca socjalna	29	34	26	28	24	14

Źródło: opracowanie własne na podstawie dokumentacji MOPS.

Z danych w tabeli wynika, że od 2021 roku następuje spadek liczby wychowanków, którzy po opuszczeniu placówek zgłosili się do MOPS, w celu kontynuowania nauki czy inną pomoc zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej i ustawą o pomocy społecznej.

1.4.3. Umożliwienie zamieszkania w mieszkaniu treningowym usamodzielnianym wychowankom, którzy po uzyskaniu pełnoletności nie mają możliwości zamieszkania z rodziną biologiczną lub nie dysponują środkami finansowymi na wynajem mieszkania.

Osoby usamodzielniane, które po opuszczeniu rodziny zastępczej lub placówki nie mogą powrócić do domu rodzinnego i oczekują na uzyskanie własnego lokalu mieszkalnego, mają możliwość zamieszkać w mieszkaniu treningowym, w którym mogą przebywać przez okres niezbędny do usamodzielnienia (maksymalnie do 25 roku życia). Czas trwania pobytu jest przedłużany co 6 miesięcy.

Warunkiem ubiegania się o pobyt w mieszkaniu chronionym jest:

- ukończenie 18 roku życia;
- udokumentowane podjęcie starań o uzyskanie samodzielnego mieszkania;
- kontynuowanie nauki lub podjęcie pracy zawodowej;
- realizacja indywidualnego programu usamodzielnienia.

Mieszkanie treningowe mieści się przy ul. Hutniczej 17/3 w Siemianowicach Śląskich. Lokal składa się z trzech pokoi, kuchni oraz łazienki i przeznaczone jest dla 3 usamodzielnianych wychowanków. Opiekun mieszkania sprawuje nadzór nad przestrzeganiem przez mieszkańców zasad regulaminu.

W ciągu trzech lat realizacji Programu, łącznie z mieszkania treningowego skorzystało 6 usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej. W 2021 roku było to 3 wychowanków, w tym 1 wychowanka rodziny zastępczej oraz 2 wychowanki z placówek opiekuńczo- wychowawczych. W 2022 roku z mieszkania skorzystało również 3 usamodzielnianych wychowanków, 1 z rodziny zastępczej oraz 2 wychowanki placówek opiekuńczo-wychowawczych, w roku 2023 tak jak w latach poprzednich tj. 3 osoby, 1 z rodziny zastępczej i 2, które opuściły placówkę.

Wnioski.

Przedstawiona powyżej charakterystyka prowadzonych działań oraz ich efektów świadczy o tym, że cele szczegółowe Programu zostały osiągnięte:

- 1) system opieki nad dzieckiem oraz rodziną naturalną został udoskonalony i rozwinięty;
- 2) rodziny zastępcze były objęte wsparciem;
- 3) została zapewniona piecza zastępcza dla dzieci pozbawionych opieki rodziców naturalnych;

4) usamodzielniani wychowankowie pieczy zastępczej zostali objęci stosownym wsparciem.

2. PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU.

Działania w zakresie wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej, w tym zadania zapisane w niniejszym Programie, są podejmowane i realizowane w oparciu o następujące przepisy i dokumenty:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku
(Dz. U. z 1997 r. nr 78, poz. 483 z późn.zm.);
2. Konwencja o Prawach Dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych z dnia 20 listopada 1989 roku
(Dz. U. z 1991 r. nr 120, poz. 526 z późn.zm.);
3. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym
(t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 107);
4. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym
(t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 40 z późn.zm.);
5. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej
(t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 177 z późn.zm.);
6. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej
(t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 901 z późn.zm.);
7. Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”
(Dz. U. z 2023 r. poz. 1923);
8. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej
(t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 z późn.zm.).

3. DIAGNOZA

W okresie realizacji Programu Wsparcia Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021-2023, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Siemianowicach Śląskich podejmował szereg działań zmierzających do realizacji wyznaczonego celu głównego, czyli rozwijania i wzmacniania systemu wsparcia dziecka i rodziny oraz rozwijania pieczy zastępczej ze szczególnym uwzględnieniem rodzinnych form opieki.

Ewaluacja z realizacji celów szczegółowych i zadań na przełomie trzech lat wskazała obszary do pracy w kolejnych latach:

1. **Doskonalenie i rozwijanie systemu opieki nad dzieckiem oraz rodziną naturalną.**

Rodzice naturalni powinni zapewnić dziecku opiekę i wychowanie w stabilnym środowisku. Jeśli pojawiają się trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, rodziny są objęte wsparciem m.in asystenta rodziny. W okresie realizacji programu ze wsparcia skorzystało:

- w 2021 roku 57 rodzin, w tym 11 rodzin, których dzieci przebywają w pieczy zastępczej,
- w 2022 roku 59 rodzin, w tym 13 rodzin, których dzieci przebywają w pieczy zastępczej,
- w 2023 roku 69 rodzin, w tym 8 rodzin, których dzieci przebywają w pieczy zastępczej.

W okresie trzech lat pod opiekę rodziców biologicznych wróciło 20 dzieci, w tym z 11 rodzinami pracowali asystenci rodziny.

W związku z powyższym nadal należy podejmować działania w kierunku wsparcia rodzin niewydolnych wychowawczo poprzez pracę asystenta rodziny, również w rodzinami naturalnymi, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej rodzina naturalna, która zмага się z trudnościami w opiece i wychowaniu dzieci, może zostać objęta pomocą rodziny wspierającej. Rodzina wspierająca współpracuje w tym celu z asystentem rodziny. W 2021 roku pozyskano 5 rodzin wspierających, które pomagały 5 rodzinom. Wspólne działanie asystenta rodziny i rodziny wspierającej zapewnia rodzinie naturalnej szerokie wsparcie i szybsze osiągnięcie celu zakładanego w planie pracy z rodziną. W związku z powyższym należy czynić starania w kierunku pozyskania rodzin wspierających.

Wsparcie rodziny naturalnej to też umożliwienie dzieciom korzystania z pobytu w Zespole Placówek Wsparcia Dziennego dla Dzieci(SD), w skład, którego wchodzi; Specjalistyczna Placówka Wsparcia Dziennego dla Dzieci (SD1), przy ul. Śniadeckiego 13 oraz Placówka Wsparcia Dziennego

dla Dzieci (SD2), przy ul. Matejki 4.

W okresie trzech lat realizacji Programu z w/w Placówek skorzystało:

- 2021 roku 98 dzieci,
- 2022 roku 111 dzieci,
- 2023 roku 105 dzieci.

Organizowane po zajęciach szkolnych zajęcia w Placówkach pozwalają dzieciom spędzać konstruktywnie czas wolny. Pod okiem wychowawców, a także psychologa i pedagoga jest możliwa diagnoza dziecka i praca z nim, a także z rodzicami. Ilość dzieci, które skorzystały w okresie trzech lat z pomocy Placówki jasno wskazuje, że ta oferta wsparcia nadal powinna być kontynuowana.

2. Wsparcie rodzinnej pieczy zastępczej.

Wsparcie rodzin zastępczych i osób prowadzących rodzinny dom dziecka jest realizowane przez:

- koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

W 2021 roku 77 rodzin zastępczych korzystało z pomocy koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, w 2022 roku 80, a w 2023 roku 84 rodziny zastępcze.

- grupę wsparcia, prowadzoną przez Stowarzyszenie na Rzecz Rodziny i Zastępczego Rodzicielstwa Nowy Dom. Corocznie 10 osób korzysta z pomocy specjalistów w stowarzyszeniu, gdzie oprócz grupy wsparcia rodziny zastępcze i prowadzący rodzinny dom dziecka mogą skorzystać również z indywidualnej pomocy.
- szkoleń podnoszących kompetencje w obszarze opiekuńczo-wychowawczym dla 10 rodziców zastępczych i prowadzących rodzinny dom dziecka.

Przystawione powyżej działania bez wątpienia wspierają rodziny zastępcze i osoby prowadzące rodzinny dom dziecka w prawidłowym wypełnianiu swoich zadań.

Wspieranie rodziców zastępczych oraz osób prowadzących rodzinny dom dziecka, należy nadal kontynuować, ponieważ prawidłowe wykonywanie przez nich funkcji opiekuńczo-wychowawczej jest gwarancją, iż powierzone im dzieci będą objęte właściwą opieką.

3. Zapewnienie pieczy zastępczej dziecku pozbawionemu opieki rodziców naturalnych.

Dzieci, które zostały pozbawione opieki rodziców naturalnych MOPS umieszcza w instytucjonalnej i rodzinnej pieczy zastępczej.

W okresie realizacji trzyletniego Programu w instytucjonalnej pieczy zastępczej umieszczono:

- w 2021 roku 40 dzieci,
- w 2022 roku 33 dzieci,
- w 2023 roku 28 dzieci.

Według stanu na 31.12.2023 roku w Placówkach Opiekuńczo- Wychowawczych na terenie

naszego miasta przebywało 37 dzieci, poza powiatem w instytucjonalnej pieczy zastępczej pozostaje 58 dzieci.

W celu zapewnienia dziecku opieki poza środowiskiem rodzinnym, sąd wydaje postanowienia o umieszczeniu małoletniego w rodzinnej pieczy zastępczej.

W rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka, które funkcjonują w ramach działalności MOPS, są rodziny zastępcze spokrewnione, rodziny zastępcze niezawodowe, rodziny zastępcze zawodowe a także dwa rodzinne domy dziecka.

Wszystkich rodzinnych form pieczy zastępczej i dzieci w nich umieszczonych, w okresie realizacji Programu odnotowano;

- 2021 rok 113 rodzin zastępczych, 159 dzieci,
- 2022 rok 114 rodzin zastępczych, 170 dzieci,
- 2023 rok 115 rodzin zastępczych, 184 dzieci.

Nie ulega wątpliwości, że najlepszą formą opieki dla dzieci jest rodzinna piecza zastępcza. W związku z powyższym należy podejmować dalsze działania, aby rozwijać rodzinną formę pieczy zastępczej nad dzieckiem.

W celu zapewnienia dzieciom pobytu w rodzinie zastępczej, MOPS prowadzi kampanie, w celu pozyskania kandydatów na rodziny zastępcze. Od 2021 roku do 2023 roku promowano rodzicielstwo zastępcze na piknikach i festynach miejskich, plakaty oraz ulotki pojawiły się, m.in. w instytucjach oświatowych, kulturalnych na terenie miasta, ukazały się również artykuły w gazetach i na stronach internetowych. Ponadto w 2023 roku w ramach współpracy z Zarządem Transportu Metropolitalnego, plakaty promujące rodzicielstwo zastępcze rozmieszczono w autobusach komunikacji miejskiej. Tym samym zwiększony został zasięg poszukiwania kandydatów na rodziny zastępcze.

W 2023 roku utworzona została jedna rodzina zastępcza zawodowa.

Kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej są kierowani na szkolenie, w celu zdobycia wymaganych ustawą kwalifikacji. W okresie trzech lat realizacji Programu 22 osoby zostały przeszkolone i pełnią funkcję rodziny zastępczej niezawodowej.

Dzieci, wobec których sąd wydał postanowienie o umieszczeniu poza środowiskiem naturalnym, muszą mieć zapewnione środowisko zastępcze. W trosce o dobro dzieci, należy podejmować działania w kierunku rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, ponieważ to wychowanie w rodzinie zastępczej zapewnia dziecku poczucie stabilności, bezpieczeństwa, a przede wszystkim realizację jego zindywidualizowanych potrzeb.

4. Wspieranie wychowanków pieczy zastępczej w procesie usamodzielniania.

Usamodzielniani wychowankowie opuszczający pieczę zastępczą realizują Indywidualny

Program Usamodzielnienia (IPU). Po zgłoszeniu się do MOPS, wychowankowie są obejmowani pomocą pracownika socjalnego a także psychologa czy prawnika, w realizacji postanowień IPU.

Osoby usamodzielniane po opuszczeniu pieczy zastępczej mogą otrzymać:

- pomoc finansową na kontynuowanie nauki;
 - 2021 roku z pomocy skorzystało 55 wychowanków,
 - 2022 roku z pomocy skorzystało 49 wychowanków,
 - 2023 roku z pomocy skorzystało 38 wychowanków,
- pomoc pieniężna na usamodzielnienie;
 - 2021 roku z pomocy skorzystało 12 wychowanków,
 - 2022 roku z pomocy skorzystało 11 wychowanków,
 - 2023 roku z pomocy skorzystało 18 wychowanków,
- pomoc pieniężna na zagospodarowanie:
 - 2021 roku z pomocy skorzystało 7 osób,
 - 2022 roku z pomocy skorzystało 7 osób,
 - 2023 roku z pomocy skorzystało 7 osób.

Udzielanie wychowankom pieczy zastępczej, pomocy finansowej jest istotnym elementem w procesie uzyskania przez nich samodzielności, a także niezależności, ponieważ pomoc na zagospodarowanie i usamodzielnienie jest przeznaczana przez nich najczęściej na wyposażenie własnego mieszkania.

Osoby pełnoletnie opuszczające pieczę zastępczą składają wniosek o lokal z zasobów miasta. W okresie trzech lat klucze do własnego mieszkania otrzymało 17 wychowanków.

Usamodzielniani wychowankowie, którzy opuszczają pieczę zastępczą bardzo często nie mają możliwości powrotu do domu rodzinnego, lub też nie dysponują środkami finansowymi na wynajem mieszkania. Alternatywą jest dla nich pobyt w mieszkaniu treningowym, gdzie mogą przebywać do momentu otrzymania własnego lokum.

Osoby opuszczające placówkę opiekuńczo – wychowawczą albo rodzinę zastępczą powinny nadal otrzymać stosowne wsparcie, które pozwoli im wejść w dorosłe życie i samodzielne funkcjonowanie.

Diagnoza pozwoliła na określenie następującego celu głównego „Programu Wsparcia Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Miasta Siemianowice Śląskie na Lata 2024 – 2026”

„ROZWIJANIE PIECZY ZASTĘPCZEJ ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM RODZINNYCH FORM OPIEKI NAD DZIECKIEM ORAZ WZMACNIANIE I ROZWIJANIE SYSTEMU WSPARCIA DZIECKA I JEGO RODZINY”.

4. CEL GŁÓWNY, CELE SZCZEGÓŁOWE ORAZ ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PROGRAMU.

Poniżej zostały ujęte kluczowe wnioski z analizy sytuacji, przeprowadzonej w poprzednim rozdziale.

CEL GŁÓWNY – ROZWIJANIE PIECZY ZASTĘPCZEJ ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM RODZINNYCH FORM OPIEKI NAD DZIECKIEM ORAZ WZMACNIANIE I ROZWIJANIE SYSTEMU WSPARCIA DZIECKA I JEGO RODZINY.

Cel główny będzie osiągnięty poprzez realizację celów szczegółowych, którym są podporządkowane konkretne zadania. Informacje w tym zakresie są zawarte w poniższej tabeli.

Tabela nr 13. Cele szczegółowe oraz zadania, które mają być realizowane w ramach Programu w latach 2024 – 2026.

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Efekty	Wskaźniki
Cel szczegółowy nr 1 - Doskonalenie i rozwijanie systemu opieki nad dzieckiem oraz rodziną naturalną				
1	Zapewnienie opieki asystenta rodziny dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze.	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej (MOPS) - Ośrodek Interwencji Kryzysowej (OIK) - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna (PPP)	Właściwe wypełnianie funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez rodziców objętych wsparciem.	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.
2	Praca z rodziną biologiczną dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej w celu jego powrotu do środowiska naturalnego.	- Urząd Miasta (UM) - Specjalistyczna Zespół Placówek Wsparcia Dziennego dla Dzieci (SD1,SD2) - Placówki	Powrót dzieci ze środowiska zastępczego do rodziny naturalnej.	Liczba rodzin biologicznych, z którymi asystent rodziny pracuje w celu odzyskania przez nich władzy rodzicielskiej.
3	Prowadzenie poradnictwa specjalistycznego, tj. psychologicznego terapeutycznego, pedagogicznego,	Oświatowe (szkoły, przedszkola, żłobki)	Wzrost wiedzy i kompetencji rodziców z trudnościami opiekuńczo -	Liczba rodzin biologicznych, które skorzystały z poradnictwa specjalistycznego.

	prawnego itp.		wychowawczymi oraz niwelowanie ryzyka umieszczenia dzieci poza rodziną biologiczną.	
4	Umożliwienie dzieciom z rodzin dysfunkcyjnych pobytu Zespole Placówek Wsparcia dziennego dla dzieci.		Wyrównanie braków edukacyjnych i społecznych dzieci.	Liczba dzieci i rodzin, które skorzystały ze wsparcia placówki wsparcia dziennego.
5	Realizacja programów/projektów profilaktycznych i edukacyjnych dla rodzin oraz dzieci.		Integracja rodzin i dzieci ze środowiskiem.	Liczba rodzin objętych programami/projektami profilaktycznymi i edukacyjnymi.
6	Wspieranie rodzin niewydolnych wychowawczo w sytuacjach kryzysowych.		Zwiększenie bezpieczeństwa samotnych matek z dziećmi i kobiet w ciąży.	Liczba osób umieszczonych w OIK.
7	Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej poprzez pomoc rodziny wspierającej.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej (MOPS)	- Wzrost wiedzy i kompetencji rodzin w prawidłowej opiece i wychowaniu dziecka a także prowadzeniu gospodarstwa domowego	Liczba rodzin, którym udzielono pomocy w formie rodziny wspierającej.
Cel szczegółowy nr 2 – Wsparcie rodzinnej pieczy zastępczej.				
8	Pomoc koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej przez rodziców zastępczych.	- MOPS - OIK - PPP - UM - organizacje pozarządowe - Placówki	Poszerzenie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych rodzin zastępczych.	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.
9	Szkolenia dla rodzin zastępczych.	Oświatowe	Lepsze funkcjonowanie rodzin zastępczych.	Liczba rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka

10	Prowadzenie poradnictwa specjalistycznego: prawnego, psychologicznego, socjalnego.		Wzrost wiedzy i kompetencji rodzin zastępczych.	uczestniczących w szkoleniach. Liczba rodzin zastępczych, które skorzystały z poradnictwa specjalistycznego.
11	Uczestnictwo rodziców zastępczych w grupach wsparcia.		Wyższe poczucie własnej wartości rodziców zastępczych.	Liczba rodzin zastępczych uczestniczących w grupach wsparcia.

Cel szczegółowy nr 3 – Zapewnienie dziecku pozbawionemu opieki rodziców naturalnych rodzinnej formy pieczy zastępczej.

12	Promowanie idei rodzicielstwa zastępczego na terenie powiatu, a także poza nim	- MOPS - UM - organizacje pozarządowe	Wzrost poziomu zainteresowania pełnieniem funkcji rodziców zastępczych wśród mieszkańców Siemianowic Śląskich.	Liczba pozyskanych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.
13	Zapewnienie kandydatom na rodzinę zastępczą zawodową mieszkania na terenie naszego miasta	- MOPS - UM	Zwiększenie liczby dzieci w rodzinnej formie pieczy zastępczej	Liczba dzieci umieszczona w rodzinie zastępczej zawodowej
14	Rozwijanie zawodowych i niezawodowych form opieki nad dzieckiem.	- MOPS	Wyższy poziom kwalifikacji kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, jako efekt kompleksowej diagnozy i szkolenia.	Liczba rodzin, które otrzymały świadectwo kwalifikacyjne do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.
15	Przygotowanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, zawodowej i do prowadzenia rodzinnego domu dziecka.		Wzrost liczby rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych.	Liczba rodzin zastępczych utworzonych w okresie realizacji Programu.

16	Utworzenie w okresie trwania trzyletniego programu jednego Rodzinnego Domu Dziecka		Większa liczba dzieci objętych rodzinną pieczą zastępczą na terenie Siemianowic Śląskich. Możliwość częstego kontaktu rodziców biologicznych z dziećmi, podtrzymania więzi. Pozostawienie dzieci w tym samym środowisku rówieśniczym czy szkolnym.	Liczba dzieci umieszczonych w RDD
17	Utworzenie rocznie co najmniej jednej rodziny zastępczej zawodowej.		Większa liczba dzieci umieszczonych w zawodowej rodzinie zastępczej.	Liczba dzieci umieszczonych w rodzinie zastępczej zawodowej.

Cel szczegółowy nr 4 – Wspieranie wychowanków pieczy zastępczej w procesie usamodzielniania.

18	Wspieranie usamodzielnianych wychowanków w realizacji Indywidualnego Programu Usamodzielnienia przez pracownika socjalnego.	- MOPS - UM - Powiatowy Urząd Pracy (PUP) - placówki oświatowe - Ochotnicze Hufce Pracy (OHP) - jednostki pomocy społecznej	Uzyskanie przez usamodzielnianych wychowanków wykształcenia i kwalifikacji zawodowych zgodnych z ich możliwościami oraz aspiracjami.	Liczba wychowanków dokonujących procesu usamodzielniania.
19	Umożliwienie zamieszkania w mieszkaniu treningowym usamodzielnianym wychowankom, którzy po uzyskaniu pełnoletności nie mają możliwości zamieszkania z rodziną biologiczną lub nie dysponują środkami finansowymi na wynajem		Warunki sprzyjające usamodzielnieniu życiowemu dla wychowanków pieczy zastępczej będących w trudnej sytuacji.	Liczba wychowanków, którzy skorzystali z mieszkania treningowego.

	mieszkania.			
20	Udzielanie pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie.		Lepsza sytuacja materialna usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej.	Liczba wychowanków, którzy otrzymali pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie.
21	Współpraca z instytucjami i organizacjami pozarządowymi na rzecz kompleksowego wsparcia usamodzielnianych wychowanków.		Nabycie umiejętności poruszania się po rynku pracy. Podjęcie pracy. Uzyskanie mieszkania z zasobów miasta.	Liczba wychowanków, którzy otrzymali mieszkanie socjalne lub komunalne.

Źródło: opracowanie własne.

Cel główny Programu Wsparcia Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024- 2026 oraz cele szczegółowe tworzą m.in. plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, plan ograniczenia liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Realizacja założeń programu zapewni dzieciom z terenu naszego powiatu rodzinną pieczę zastępczą oraz ograniczenie liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

5. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA REALIZACJI PROGRAMU.

Szczegółowe koszty poszczególnych zadań będą określane w toku realizacji niniejszego programu. Źródła finansowania to przede wszystkim:

- środki budżetu miasta przeznaczone na zadania z zakresu wspierania rodziny i pieczy zastępczej;
- środki budżetu państwa;
- fundusze strukturalne Unii Europejskiej, a zwłaszcza Europejski Fundusz Społeczny.

Środki z wyżej wymienionych źródeł pozwolą pokryć wydatki związane z realizacją poszczególnych zadań. W przypadku części z nich zaangażowanie w ich realizację nie będzie stwarzało konieczności ponoszenia żadnych dodatkowych kosztów dla podmiotów biorących w nich

udział. Wynika to z faktu, że ich uczestnictwo w realizacji programu będzie wyłącznie elementem normalnej, codziennej działalności.

6. MONITORING.

Działania zaplanowane w Programie mają na celu realizowanie zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Koordynatorem Programu jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Siemianowicach Śląskich.

Cele Programu będą realizowane w formie pracy ciągłej przez cały okres jego obowiązywania. Monitoring będzie prowadzony na bieżąco, równoległe z wykonywaniem konkretnych działań. Okres realizacji programu obejmuje trzy lata, a więc informacje odnośnie realizowanych zadań oraz ich efektów będą zamieszczane w rocznych sprawozdaniach z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny, które będą sporządzane za rok sprawozdawczy do 31 marca następnego roku, a także w rocznych sprawozdaniach z działalności MOPS.

Pełna ewaluacja programu zostanie przeprowadzona po zakończeniu okresu jego realizacji, tj. po dniu 31.12.2026 roku.

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 176 ust. 1, art 179 ust. 2 i art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących pieczy zastępczej, zawierających między innymi plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, plan ograniczania liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz limit rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy, uwzględniający założenia wynikające z planu rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, konieczność zapewnienia dzieciom z terenu powiatu rodzinnej pieczy zastępczej oraz ograniczanie liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej.